

A mai Terézváros adatai: területe 2,72 négyzetkilométer, 1351 épülettel. A kerület útvonalainak teljes hossza 36,3 kilométer, az utcákon, a tereken, utcákon 1817 lámpa világít.

A férfiak, nők arányát tekintve valószínűleg országos rekordot tart ez a városrész. A nyolcvannyolcezer fő lakosból 50 ezer nő, s 38 ezer férfi.

A Terézváros színházi negyed. Itt található a Magyar Állami Operaház, a Fővárosi operett, a Thália, az Állami Bábszínház, az Irodalmi Színpad, Vidám Színpad, Kamara Varieté, a Mikroszkóp Színpad. (Érdekesség, hogy a sok színház mellett mindössze csak három mozi van: a Szikra, a Művész és a Tinódi Film-színházak.)

Köszönjük... Nem áll rendelkezésünkre a város más részeinek ilyen jellegű adata, de a VI. kerület valószínűleg abban is egyedülálló, hogy egy-egy lakosára összesen 26 négyzetcentiméternyi park, zöld terület jut. Huszonhat négyzetcentiméter! Ilyen kis területre még azt sem mondhatjuk: talpalatnyi föld.

Még pontosabb lett volna talán így írni a címben: város, a fővárosban. Mert hiszen erről van szó, a főváros egy városnyi részéről, arról a 2,8 négyzetkilométernyi területről, amit kerekén 220 éve Terézváros néven jegyez a krónika.

De vajon lehet-e önálló városrésznek, külön életűnek, önálló történelműnek, sajátos arculatúnak, sajátos gondokkal küzdőnek nevezni egy nagyváros részét, olyan részét, amelynek még a határait sem lehet pontosan megvonni? Hiszen: utcák, utak s körutak eszmei közepén van a határ, ha van egyáltalán.

Önálló egységes városrész?

Lehet ezt mondani Terézvárosra?

A választ megkönnyíti a főváros életének egy eseménye, a három évvel ezelőtti televíziós vetélkedő, amikor is kiderült, hogy nemcsak az olyan patinás, régen területileg, közigazgatásilag is önálló városrészekben él a lokálpatriotizmus, a szülő-, vagy lakóhely szeretete, mint a peremkerületek, vagy a Ferencváros, hanem azokon túl, a nagyváros minden saját színű, különböző hangulatú részében is.

S hogy milyen hőfokon él ez az értelmes szeretet, ragaszkodás, azt annak idején a képernyő előtt ülve láthatta az egész ország.

Van önálló története?

Van, feltétlenül. S talán a jeles esemény, a városrész keresztelőjével, vagy inkább „névadó” ünnepségével egyidőben kezdődött.

Történt pedig, hogy az 1751. évben, tehát jó kétszázötven esztendővel ezelőtt — amint Pille György, a kerület regényes monográfiájában írja — augusztus hónap negyedik napján kilencven ágú dördült el, egymás után háromszor, az ágyúzenég pedig nem kisebb személyek érkezésének szolgált mint

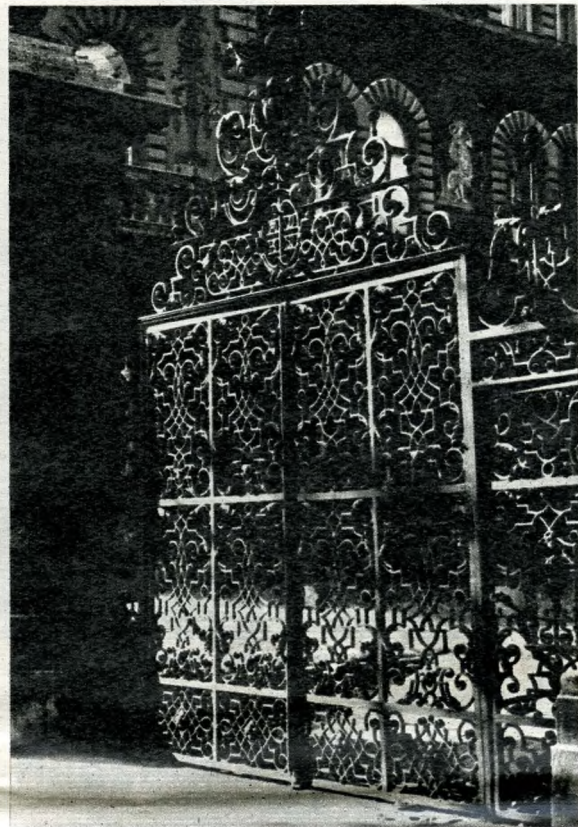
A település-típusok skálája egyre bővül. Az úgynevezett tiszta település-típusokon kívül számon kell tartanunk most már a városias falut, a falusias várost, a városias tanyát, a tanyasias várost is. Mert vannak ilyen „kettős minőségű” helységek szerte az országban. De nemcsak az ellentétek keveredése fordul elő, néha kialakul ilyen együttes is:

VÁROS A VÁROSBAN

Dr. Füredi László, a VI. kerület tanácselnöke

A sok kulturális intézmény között ott található a kerületben a Magyar Újságírók Országos Szövetségének székháza

Költészet vasban, a Kódály-köröndön

Bárha mindig ilyen nyugalmas lenne a Divatsarnok forgalma

A Terézváros legöregebb háza, az udvarból nézve

Mária Teréziának és Ferenc császár öféléseinek.

Békében élt országok népei talán meg sem érthetik, hogyan történhetett: Pest-Budán, az ország első városában akkor már több mint kétszáz éve nem fordult meg magyar uralkodó. Érthető hát a pompa, a város ünneplőbe öltözése, öltöztetése, a két héten át tartó mámor.

Egy-egy vacsorán — így szól a tudósítás — hetvenezer viaszgyertya fénye világította meg a termeket. De két hét múltán mindennek vége szakadt. Ó császári felségéik hazautaztak. De, hogy emléke legyen a nagy eseménynek, a város úgy döntött, Pest egy részét Mária Terézia tiszteletére, látogatásának emlékére Terézvárosnak kereszteli.

A kajánkodó olvasó „rákérdezhetne”: miért Teréz és miért nem Teréziaváros? Hiszen a tekintélytisztelt, a pontosság is így kívánna. De, úgy látszik, nyelvünk törvénye még a tekintélytisztelt törvényénél is nagyobb, erősebb. Így lett e városrész császárnői keresztneve helyett cselédlányok nevének is viselője, csak így, egyszerűen: Teréz.

Van sajátos arculata, hangulata?

Elég lenne néhány kérdést föltenni: azt például, hogy van-e még fővárosunknak, de akár az egész országnak is a Sugárúthoz, a mai Népköztársaság útjához hasonló rangú, szépségű útja, van-e sajátos, hangulata a színházak vidékének, s a sivár kőből hirtelen parkos, lombosra váltó diplomatanegyednek?

Ez a hangulat persze nem azonos az ódon városrészekével. Mert a Terézváros jó része csak kopottas, régies; hangulat, patina nélkül. A városnak ezen a részén a mai házak építése egészen a közeli múltban, hetven-kilencven esztendővel kezdődött,

Szobor csendélet az Eprekertben

A magyar zeneoktatás háza, a Zeneművészeti Főiskola

VÁROS A VÁROSBAN

akkor, amikor divat volt kívül gazdagságot, pompát mutatni, belül pedig, a lakások elosztásában, méreteiben, embertelenül kihasználni a szegénységet.

Ez persze nem egyedülállóan terézvárosi gond, még csak nem is csupán fővárosi. De itt, a városnak ezen a részén mégis szembetűnőbb, talán éppen a kopott utcákkal párhuzamosan húzódó rangos, előkelő utcazomszédság révén. De ez is olyan örökség, amit még hosszú ideig vállalni, s viselni kell.

Vannak-e sajátos gondjai, feladatai a városépítésen belül egy ilyen városrésznek?

A feladatok, gondok éppen abból a helyzetéből adódnak, hogy a Terézváros java része nem műemlék, s nem is új lakótelep. S ha vannak öregebb részei, az még csak súlyosbítja a helyzetet, hiszen amennyivel öregebb, annyival elhasználódottabb is minden épület. S ezen előreláthatólag még az új helyzet, a felemelt lakbért követő szorgalmasabb tatarozás sem javít sokat. Nem lehet azt várni, hogy a kopott utcák most, az elkövetkezendő időkben, mintegy varázsszóra megszépülnek, új ruhába öltöznek majd.

Valamikor úgy tartották számon a városrészt, mint a jobb módú, előkelő polgárok lakónegyedét, hiszen a VI. kerület egy kicsit a város szíve is, s most, ha az ember belepillant a népesség összetételéről szóló adatokba, azt láthatja: itt is folyik a nagy társadalmi átrendeződés, átrétegeződés. A Terézvárosban ma jobbára munkások, fizikai munkások laknak.

Mi is hát a mai Terézváros?

Város a fővárosban, ahol összesen nyolcvannyolcezer lélek, egy jó közepes magyar város népessége él, egy egészen kicsi falu méretének megfelelő területen.

Ibrányi Tóth Béla

A terézvárosi színházi negyed

(Fejes Irén felvételei)

A kevés
parkosított
terület
egy része,
a Kodály
köröndön
található

Diplomata-
negyed
a Gorkij
fasorban